

vetet, / S értelme lett a nem-értett igéknek: / Te vagy az út, az igazság, az élet.” (Vas István: Az új Tamás)

Adja Isten, hogy a jézusi áldozatot, a hősi kiállást „látva” erősödjön meg bennünk a bizonyosság, hogy a magasztos példa számunkra is örök „út, igazság és élet”, általa értelme lesz eddig „értelmetlen, nem-értett igéknek”, s hiszem: miénk lesz a „látatlanul” hívők boldogsága. Ámen.

HALOTTAK NAPI EVANGÉLIUM

1Pt 1,24–25

Ilyenkor, ősszel, november elején könnyű beleélnünk magunk az első péteri levél írójának szomorúság hangulatába, hiszen ha körülnézünk, minden hervadásról, enyészetről, elmúlásról, halálról beszél. S ebben az őszi környezetben, halottak napja csak fokozza szomorúságunkat, mert felvirágozott, gyertyafényben úszó sírhantok mellett megállva megváltoztathatatlan tényként állapítjuk meg a levél írójával: „...minden test olyan, mint a fű, és minden dicsősége, mint a mező virága: megszárad a fű, és virága elhull...”. Mintha Petőfit hallanánk: „...elhull a virág, eliramlik az élet...” – s úgy tűnik, nagyon kevés, szinte semmi sem marad utána, csak gyász, bánat, fájdalom a hátramaradtak szívében. Különösen, ha idejekorán, tragikus hirtelenséggel elhunyt szeretteink sírjára tekintünk, erősödik fel bennünk e komor hangulat, érzés.

De a bennünk elhatalmasodó szomorúság dacára merem állítani, hogy a sírhantok nemcsak elmúlásról, halálról, hanem valami másról is beszélnek.

Egy lelkész gyakran sétált, imádkozott a temetőben, s közben szinte hallani vélte, amint képzelete vevőkészülékében megszólalnak a sírok, s a halottak életéről beszélnek. A temető sírjai – amint az általában lenni szokott – ott sem voltak egyformák: a jobb módú halottak számára díszes síremléket emeltek, a kevésbé módosak szerény sírhant alatt aludták örök álmukat. Aki azonban a szívekbe lát, más szempontok szerint értékeli a sírokat és a halottakat is.

Ezen más szempontok szerint értékelt azokat a lelkész is. Elnézte egy öreg férfi sírját, aki felesége hamvai mellett pihent. Mivel nem volt gyermekük, sírjuk legtöbbször gondozatlan maradt, csak halottak napjára szokták rendbehozni a jószívű szomszédok. Mégis, az ő sírjuk volt talán a legszebb az egész temetőben. Vajon miért? E kérdésre – a lelkész képzeletének vevőkészülékében – így adott választ a sírhant: Az idős asszonynak egyre gyengült a látása, majd teljesen megvakult. Hamarosan lábai is megbénultak, és ilyen állapotban tíz évig feküdt az ágyban. Férje gondozta, etette, mosdatta. Amikor ő is eltávozott az élők sorából, kezelőorvosa megjegyezte: ez az ember, áldozatos munkájáért, Kossuth-díjat érdemelne. Ő, a férj, természetesen

nem gondolt ilyesmire – fűzte hozzá gondolatban a lelkész –, de azt hiszem, nem maradt el jutalma a „mennyei országában”.

Aztán egy – a bejárathoz közel, az első sorban hivalkodó – svéd gránitból készült síremlékre esett a lelkész tekintete, mely képzelete vevőkészülékébe ezeket mondta: Ez az ember még életében elkészítette síremlékét, mert nem akart akármilyen sírban nyugodni. Hadd lássa mindenki, hogy ő volt a falu legmódosabb gazdája, síremléke holtában is hirdesse egykori gazdagságát! Valójában szegény ember volt ő, mert nélkülözötte azokat a lelki kincseket, amelyeket átvihetünk a halál vámhivatalán is. Egyetlen fiával még halálos ágyán sem volt hajlandó kibékülni. Miért haragudott rá? Mert nem azt a lányt vette feleségül, akit apja kinézett számára. Nehéz természetű ember lévén, felesége is sokat szenvedett. A harangozó azt is megfigyelte, hogy mindig csak filléreket dobott a templomi perselybe, egyházáért sajnálta az adakozást, az anyagi áldozatot. Bezzeg a síremlékre nem, pedig rengeteg pénzbe került. Kemény és hideg volt a szíve, akárcsak gránitból készült sírköve. (György Attila nyomán)

E történetre figyelve világossá válik számunkra, hogy a halottak napja, a sírhantok nemcsak elmúlásról és halálról beszélnek, hanem a sírban nyugvók életéről is, amelyből a – fűként megszáradó, virágként elhervadó és lehulló – testen túl. Egyesek életéből megmarad valami, ami széppé, örökértékűvé tette a múlandó földi életet. Megmarad minden gondolat, szó, tett, amely Isten örök beszédéhez igazodott, amellyel az elköltözött, Isten parancsolatainak engedelmeskedve, Isten ügyét, az Igazat, Jót és Szépet szolgálta, míg szíve dobogott. Követendő példája élteti emlékét, s ezzel érdemli ki Istentől az örök élet hervadatlan koszorúját is.

Így élnek és maradnak fenn örökké mindazok, akik számára Isten beszédének hallgatása és megtartása földi életük nagy feladata, szent hivatása és nemes célja volt. A nagy reformátorok, akik Reményik Sándorral vallották: „Mert ami korhadt, az a korhadásé! / És ami lélektől lett: megmarad” (Az óriás). Így él a nagy reformátorok között Dávid Ferenc, a „halhatatlan lelkű reformátor”, akinek sírja ismeretlen, teste 423 éve jeltelen sírban pihen Déva vára alatt, de megmarad, él és hat isteni igazságra éhező és szomjazó szelleme, a tiszta jézusi kereszténység helyreállítását sóvárgó-akaró lelke, szívünkől soha ki nem hunyó emlékének lángja.

És hányan és hányan vannak, akiknek fűként elszáradó testét jeltelenkoszorútan-fejfátlan sír takarja, akiknek élete virágát szabadságért, igazságért, nemzeti hovatartozásért hervasztották le kegyetlen hóhérkezek, de az Isten beszédét, akaratát szolgáló eszméért való áldozatuk, ragyogó, magasztos példájuk élteti lelküket, emléküket. Viszont, aki életével, szavaival és cselekedeteivel szembehelyezkedett Isten beszédével, akaratával, annak csak megvetendő és felejtésre kárhoztatott emléke tesz bizonyosságot Isten szeretetére, az emberek tiszteletére, az örök életre való méltatlanságáról!

Milyen jó lenne a halottak napi gyertyák fényében, felvirágozott sírok halk „beszédében”, a halál és elmúlás szomorú ténye mellett erre is rádöb-

benni, ezt is meghallani. És számadást tartani, látva a fűhöz, virághoz hasonló földi életet, amit annyi minden elpusztít, lehervaszt: „...egy váratlan nyomás a mellkason és szívroham, jelentéktelennek tűnő, de végzetesnek bizonyuló betegség, baleset jöhet, és búcsút mondunk mindennek”. Számadást tartani, felismerve, hogy „a sokat dédelgetett test lélek nélkül csak tárgy. A halál lehánt mindent, gazdagságot, gőgöt, a sokat vitatott nemzeti hovatarozást is, itt megszűnnek a pártok, vége a melldöngetésnek, a tudás, amelyre büszkék voltunk, szétmállik mint a rongy, a pénz, amit kuporgattunk, egyenlő értékű lesz a sárral, s a gyűlölködést, az egymásra acsarkodást felváltja a halál békéje” (P. Vass Magda). Milyen jó lenne felismerni a költő szavainak igazát: „...egyszer e világból kifogyunk, / s a koporsó lesz minden birtokunk” (Szabolcska Mihály), s abból csak az Isten beszédére figyelő, azt megértő és megtartó léleknek van méltó „feltámadása”. S ha ez a felismerés, a halottak napi gyertyákkal egy időben örök igazság lángjaként kigyúl a mi szívünkben, hiszem, enyhíteni fogja szívünk hervadás, enyészet, elmúlás és halál miatti fájdalmát is, s „bizton tekintjük zord sírunk éjjelét” (Bersenyi), megerősödvé a hitben, hogy az Úr beszéde és az Úr beszédét szóló és cselekvő gyermekének lelke megmarad, és él örökké. E bátorító hitben született meg a következő versbe foglalt, gyönyörű vallomás is: „Olyan mohón csókolta a dér, / hogy elpirult egy gesztenyelevél. // A sápadtsága bíborszínre gyúlt ... / Nászindulót az őszi szél dúdolt. // Szegény kis élet lázban reszkedett / és tudta jól, hogy: elvégeztetett. // A dér ölében gubbasztott a vég / s a fagynak adta fényivó szívét. // Kisemmizetten összepöndörült / a szíve nélkül s haldokolva dúlt // a vén faágra, mint a búcsúzó, / ki azt zokogja: élni volna jó! // Apás kínjában felnyögött a fa / s az ágtól elvált búcsúzó fia // Hullott alá ... de ekkor jöttem én / s kezemre szállt a megfagyott levél. // Alant a földön csillogott a sár, / mint tátott száj, hogy elpusztítsa már. // Nem engedem, érett a szó belém. / Enyém marad a gesztenyelevél. // Hisz én se több, csak kis levél vagyok, / s ha jó a tél majd, én is meghalok. // Én is lehullok ... óh, Uram, kezed / így fogjon fel majd akkor engemet.” (Jakus Imre: Egy gesztenyefalevél halálára.) Ámen.

ÜDVÖZÍTŐ, ÉLŐ HIT

Jak 2,14.26

„Testvéreim, mit használ, ha valaki azt mondja, hogy van hite, de cselekedetei nincsenek? Vajon üdvözítheti-e őt egyedül a hit? Mert ahogyan a test halott a lélek nélkül, ugyanúgy a hit is halott cselekedetek nélkül.” – hangzott felénk Jakab leveléből, napnál is világosabban adva tudtunkra, hogy csak a cselekedetek által lesz a hit üdvözítő és élő megnyilatkozásáa éle-